

LÉKAŘSKÉ LISTY

aneb
**Zdravověda
nejen tvého prapraděda**

Co dělal bradýř a co bába pupkořezná?

Znáte lékařskou historii budov
ve svém městě?

Jak vypadala sanitka
v době Laurina a Klementa?

Proč v apatyce mívali netopýry?

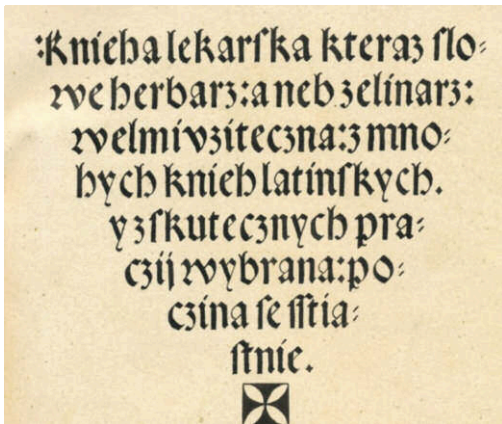
Projděte výstavu „Dějiny medicíny na Mladoboleslavsku“
a s našimi lékařskými listy si oprašte své znalosti.
Odebírejte pouze na muzejní předpis a v předepsaných dávkách!
Nepoužitá „lčivo“ vraťte, prosím, do pokladny.

Litomyšlský lékař Jan Černý je autorem jedinečného exponátu v naší výstavě – prvního českého tištěného herbáře s množstvím obrázků (tzv. dřevorytin) a přesnými popisy jednotlivých rostlin. V roce 1517 ho k tisku připravil **M** _____ **K** _____ .
Doplňte jméno mladoboleslavského lékaře, zakladatele tiskárny v Mladé Boleslavi a významného člena jednoty bratrské.

Ve vitríně si prohlédněte titulní list zmíněného herbáře a pokuste se rozluštit přesný název knihy.

:kníha lekárska kteraž slo -
 we _____ : _____ zelinarz:
W _____ uziteczna: z mno -
 hych _____ **L** _____ **S** _____ **CH**.
 y zskutecznych pra-
 czij **W** _____ : po -
 czina se sstia-
 stnie.

Nejstarší špitál v Mladé Boleslavi stával ve 13. století při kostele sv. Víta na Podolci. *Jak se jmenovala štedrá mecenáška, která v roce 1560 založila tzv. měšťanský špitál - druhé nejstarší zdravotnické zařízení v MB?*

Nápověda: Po této osobě máme v Mladé Boleslavi pojmenovanu ulici Na Staroměstském náměstí (vedle nově budovaného parkovacího domu).

K _____ **M** _____

Najděte ve výstavě přístroje a nástroje, jejichž details jsou zachyceny na obrázcích, a zjistěte, k čemu tato zařízení sloužila.

_____ a _____

Ve výstavě naleznete mnoho fotografií mladoboleslavských zdravotnických zařízení. Poznáte tyto stavby i na následujících obrázcích? Číslem odpovídající popisky označte jak historickou fotografii, tak i obrázek současné podoby dané stavby.

Historické fotografie

1

Okresní nemocnice
(založena 1888), dnes **Oblastní nemocnice Mladá Boleslav**

2

Masarykův ústav sociální péče,
později **dětské oddělení Okresní nemocnice,** dnes **Centrum pro zdravotně postižené**

3

Vojenská nemocnice - špitál 1818
- 1919, 1945- 1991 **Žižkova kasárna,** dnes **sociální a zdravotnické zařízení pro seniory**

4

Sanatorium MUDr. Antonína Pírka (založeno 1934), po zestátnění r. 1947 - **gynekolog.-porod. oddělení Okresní nemocnice,** od r. 1990 opět **soukromá klinika**

5

Královský český zemský ústav pro choromyslné v Kosmonosích (založen 1869), od r. 1918 **Psychiatrická léčebna Kosmonosy**

6

Odborná škola pro ženská povolání, od r. 1949 **Vyšší zdravotní škola,** od r.1960 **Střední zdravotnická škola i Vyšší odborná škola zdravotnická**

7

Okresní nemocenská pojišťovna (1926 postavené dle projektu Jiřího Vendelína Krohy), dnes **Všeobecná zdravotní pojišťovna**

Současná podoba budov

Sanitní vozy na obrázcích seřadte (očísľujte) podle jejich stáří.

Víte, ve kterých letech jste tyto sanitky mohli potkat v Mladé Boleslavi na ulici?

Mezi nejobávanější nemoci patřila odedávna _____ a _____ (doplňte názvy chorob). Než byla objevena antibiotika, epidemiím se zabraňovalo především dodržováním hygienických opatření.

Nápověda: Rozsáhlou studii o jedné z těchto nemocí v královském městě Mladé Boleslavi sepsal na sklonku 19. století MUDr. Emanuel Semerád.

Jako dík za to, že se městu i kraji vyhnula roku 1680 epidemie druhé z těchto nemocí, stojí od roku 1681 na Staroměstském náměstí _____ sloup.

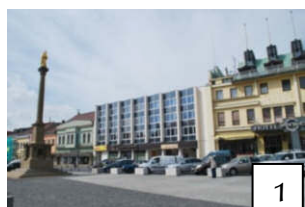
První očkování v naší republice proběhlo v roce 1800, a to proti neštovicím. Dlouho však proti němu panovala nedůvěra. Najděte, z kterého roku a proti čemu je nejstarší potvrzení o očkování v Mladé Boleslavi na naší výstavě.

Ultrafialová lampa z křemenného skla byla vyvinuta roku 1904 a využívala se k rekonvalescenci vojáků z 1. světové války. V nemocnicích i lázních se s její pomocí léčila kožní onemocnění, nedostatek vitamínu D i tuberkulóza. V domácnostech se využívala až po 2. světové válce. Najděte ve výstavě, jak se tomuto přístroji lidově říkalo.

Nejstarší mladoboleslavské lékárny už na svých místech dnes nenajdete. Jejich původní sídlo však můžete vypátrat na výstavě. Přiřadte recept k současné fotografii místa, odkud pochází. Který obchod zde najdete dnes?

APATYKA U NETOPÝRA

(hledejte v Muzeionu - v muzejní herně ve 2. patře)

12

Od středověku do 19. století léčilo jen velmi málo univerzitně vzdělaných lékařů. Navíc středověcí lékaři (což byli většinou kněží) nemohli operovat, neboť jim církev zakazovala praktikovat krvavou medicínu. Chirurgie se tak na staletí oddělila od medicíny a stala se doménou řemeslně vyučených „odborníků“. *K nabídkám lékařských služeb doplňte profese těch, kteří ordinovali za časů našich předků.*

Nápověda: kýlořezec, lazebník, napravovač, kovář, kořenářka, ranhojič, apatykář, okulista, porodní bába neboli bába pupkořezná, bradyř

trhání zubů

posluhování ženám těhotným, rození dětí
a podobné další drobotiny

holení brad, přistřihávání vlasů, sázení baněk,
a podzimní pouštění krve například pomocí pijavic

omývání hlavy či celého těla, nahřívání horkými
kameny, vykuřování nemocí ven z těla

hojení menších ran, pouštění žilou např. pomocí
poušťadel

uzdravování a napravování kloubů vymknutých
i oudů jinak pochroumaných

přípravy život otvírajících sirupů, léků práškových,
mastí a mazání, léčebných odvarů i lektvarů, též
prodej konfektů, marcipánů a zavařenin či díla
voskařského (svíci, fagulí, voskových obětín)

prodej léčivých bylin sušených, příprava odvarů,
bylinných šťáv, nálevů a čajů rozličných, ozdravení
pomocí zaříkadel a zaklínání zaručených

odstraňování cizích těles pod víčky pomocí račích
oček, léčení očních zánětů všelikých

drobné chirurgické zákroky

V naší lidové apatyce (viz. sklenice s českými názvy) najděte alespoň pět neobvyklých věcí, které se v minulosti používaly k léčení a doplňte je na prázdné popisky.

Na korkové nástěnce najděte alespoň tři svaté, kteří ochraňovali proti nemocem. Co měli konkrétně „na starosti“?

Three sets of horizontal lines for writing the names of the saints and their specific ailments.

Středověká medicína usilovala o univerzální lék na všechny nemoci. Takovýto lektvar se připravoval v lékárnách a obsahoval až 60 ingrediencí (např. zmijí maso s moukou, bezinky apod.). Obvykle míval výraznou barvu a odpornou chuť.

Na lahev doplňte, jak se tomuto léku říkalo.

K čemu sloužil amulet a jak vypadal?

Řešení: 1) Mikuláš Klaudián, 2)herbarz aneb welmi knieh latinskych vybrana 3) Kateřina Militká 4) rentgen, pelikán a srnčí nožka k ošetření zubů, přístroj na elektroléčbu, zubní vrtačka na nožní pohon 5) historické foto v pořadí 4,6,1,7,2,5,3 současné foto 6,2,7,4,5,3,1 6) 2-4-3-1 7) 1950, 70. léta 20. století, 1940, 1916 8) cholera a mor, morový (případně mariánský) 9) 1892 10) horské slunce 11) 1a cukrárna 2b foto Staněk 12) v pořadí kovář, porodní bába, bradýř, lazebník, ranhojič, napravovač, apatykář, kořenářka, okulista, kýložezec 13)např. netopýři, španělské mušky, žluč, sádlo či krev z nejrůznějších zvířat, pavučiny... 14)Kateřina - patronka nemocnic, při migréně a bolestech, Petr – proti ušním nemocem, při horečce a křečích, proti hadímu uštknutí, Barbora – patronka umírajících, proti horečce a moru, proti uštknutí hady a šitry 15) dryák 16) drobný předmět, který chránil vlastníka před zlými silami, nemocemi a neštěstím - např. malá rytina světce, kousek půdy z posvátné země, byliny, medaile či mince, přívěsek, křížek, růženec atd.